

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 14 listopada 2017 r.

Pozycja 247

POSTANOWIENIE z dnia 7 listopada 2016 r. Sygn. akt Tw 15/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Biernat,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym wniosku Krajowej Rady Radców Prawnych o zbadanie zgodności:

- 1) art. 19 ust. 15f pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 2) art. 19 ust. 15f pkt 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2015 r. poz. 355, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 3) art. 9e ust. 16f pkt 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1402, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 4) art. 9e ust. 16f pkt 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1402, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 5) art. 36d ust. 1f pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 553, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 4 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 6) art. 36d ust. 1f pkt 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 553, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 4 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 7) art. 31 ust. 16f pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 96, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 8) art. 31 ust. 16f pkt 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 96, ze

- zm.) w brzmieniu nadanym art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 9) art. 27 ust. 15h pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2015 r. poz. 1929, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 10) art. 27 ust. 15h pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2015 r. poz. 1929, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 7 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 11) art. 31 ust. 14f pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. z 2014 r. poz. 253, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 12) art. 31 ust. 14f pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. z 2014 r. poz. 253, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 13) art. 17 ust. 15f pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. z 2014 r. poz. 1411, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 11 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147),
- 14) art. 17 ust. 15f pkt 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. z 2014 r. poz. 1411, ze zm.) w brzmieniu nadanym art. 11 pkt 2 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 147) z
- art. 42 ust. 2 i art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu wnioskowi.

UZASADNIENIE

W dniu 29 lipca 2016 r. do Trybunału Konstytucyjnego wpłynął wniosek Krajowej Rady Radców Prawnych (dalej także: KRRP) o zbadanie zgodności: o zbadanie zgodności: 1) art. 19 ust. 15f pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U.2015.355, ze zm.; dalej: ustawa o policji) w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2016.147; dalej: ustawa zmieniająca), w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U.89.555, ze zm.; dalej: kpk), objętych tajemnicą obrończą; 2) art. 19 ust. 15f pkt 2 ustawy o policji w brzmieniu nadanym art. 1 pkt 1 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową;

3) art. 9e ust. 16f pkt 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U.2014.1402, ze zm.; dalej: ustawa o straży granicznej) w brzmieniu nadanym art. 2 pkt 1 ustawy zmieniającej (błędnie wskazanym we wniosku jako art. 1 pkt 2), w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 4) art. 9e ust. 16f pkt 2 ustawy o straży granicznej w brzmieniu nadanym art. 2 pkt 1 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową; 5) art. 36d ust. 1f pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U.2015.553, ze zm., dalej: ustawa o kontroli skarbowej) w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 4 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 6) art. 36d ust. 1f pkt 2 ustawy o kontroli skarbowej w brzmieniu nadanym art. 3 pkt 4 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową; 7) art. 31 ust. 16f pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U.2016.96, ze zm.; dalej: ustawa o żandarmerii wojskowej) w brzmieniu nadanym art. 6 pkt 3 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 8) art. 31 ust. 16f pkt 2 ustawy o żandarmerii wojskowej w brzmieniu nadanym art. 6 pkt 3 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową; 9) art. 27 ust. 15h pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U.2015.1929, ze zm.; dalej: ustawa o ABW i AW) w brzmieniu nadanym art. 7 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 10) art. 27 ust. 15h pkt 2 ustawy o ABW i AW w brzmieniu nadanym art. 2 pkt 1 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową; 11) art. 31 ust. 14f pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U.2014.253, ze zm.; dalej: ustaw o służbie kontrwywiadu) w brzmieniu nadanym art. 10 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 12) art. 31 ust. 14f pkt 2 ustawy o służbie kontrwywiadu oraz wywiadu wojskowego) w brzmieniu nadanym art. 10 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową; 13) art. 17 ust. 15f pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U.2014.1411, ze zm.; dalej: ustawa o CBA) w brzmieniu nadanym art. 11 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą; 14) art. 17 ust. 15f pkt 2 ustawy o CBA w brzmieniu nadanym art. 11 pkt 2 ustawy zmieniającej, w zakresie, w jakim dotyczy zasad gromadzenia, rejestrowania, kwalifikowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową, z art. 42 ust. 2 i art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1157; dalej: ustawa o TK) wniosek podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada on określonym przez prawo wymaganiom, a także czy nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 40 ust. 1 ustawy o TK.

2. Trybunał przypomina, że na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji ogólnokrajowe władze organizacji zawodowej mają prawo wystąpić do Trybunału z wnioskiem w sprawach, o których mowa w art. 188 Konstytucji. Jednak legitymacja tych podmiotów jest rzeczowo ograniczona, tzn. mogą one kwestionować jedynie te przepisy aktów normatywnych, które dotyczą spraw objętych ich zakresem działania (art. 191 ust. 2 w zw. z art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji). Ponadto jako wzorzec kontroli konstytucyjności mogą powoływać jedynie te przepisy Konstytucji, które wyrażają prawa i wolności adresowane – ze swojej istoty – do wnioskodawcy.

3. Krajowa Rada Radców Prawnych przedmiotem kontroli czyni art. 19 ust. 15f pkt 1 i 2 ustawy o policji, art. 9e ust. 16f pkt 1 i 2 ustawy o straży granicznej, art. 36d ust. 1f pkt 1 i 2 ustawy o kontroli skarbowej, art. 31 ust. 16f pkt 1 i 2 ustawy o żandarmerii wojskowej, art. 27 ust. 15h pkt 1 i 2 ustawy o ABW oraz AW, art. 31 ust. 14f pkt 1 i 2 ustawy o służbie kontrwywiadu wojskowego oraz wywiadu wojskowego, art. 17 ust. 15f pkt 1 i 2 ustawy o CBA – w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą. Trybunał ustalił, że ustawa zmieniająca miała na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 lipca 2014 r. (sprawa K 23/11, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 80).

3.1. Zakwestionowane przez KRRP przepisy dotyczą czynności operacyjnych wykonywanych przez poszczególne służby, tj. policję, straż graniczną, organy skarbowe, żandarmerię wojskową, ABW, AW, wywiad i kontrwywiad wojskowy, CBA. Treść regulacji jest tożsama, różni się jedynie określeniem adresata dokonującego czynności operacyjnych (stosowanie do zakresu regulacji każdej z ustaw partykularnych). Zgodnie z tymi regulacjami w przypadku, gdy materiały zgromadzone podczas stosowania kontroli operacyjnej:

1) zawierają informacje, o których mowa w art. 178 KPK, Komendant Główny Policji, Komendant CBŚP albo komendant wojewódzki Policji (lub odpowiednio: Komendant Główny Straży Granicznej oraz komendant oddziału Straży Granicznej, Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej albo komendant oddziału Żandarmerii Wojskowej, Szef ABW, Szef SKW, Szef CBA) zarządza ich niezwłoczne, komisyjne i protokolarne zniszczenie;

2) mogą zawierać informacje, o których mowa w art. 178a i art. 180 § 3 KPK, z wyłączeniem informacji o przestępstwach, o których mowa w art. 240 § 1 Kodeksu karnego, albo informacje stanowiące tajemnice związane z wykonywaniem zawodu lub funkcji, o których mowa w art. 180 § 2 KPK, Komendant Główny Policji, Komendant CBŚP albo komendant wojewódzki Policji (lub odpowiednio: Komendant Główny Straży Granicznej oraz komendant oddziału Straży Granicznej, Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej albo komendant oddziału Żandarmerii Wojskowej; Szef ABW, Szef SKW, Szef CBA) przekazuje prokuratorowi te materiały.

3.2. W myśl wskazanego w tych regulacjach art. 178 pkt 1 KPK nie wolno przesłuchiwać jako świadków obrońcy albo adwokata lub radcy prawnego działającego na podstawie art. 245 § 1 KPK (udzielającego pomocy prawnej osobie zatrzymanej) co do faktów, o których

dowiedział się podczas udzielania porady prawnej lub prowadzenia sprawy. Zgodnie zaś z art. 180 § 2 kpk osoby obowiązane do zachowania tajemnicy m.in. radcowskiej, mogą być przesłuchiwane co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu.

4. Wnioskodawca kwestionuje konstytucyjność powyższych przepisów w zakresie, w jakim dotyczą pozyskiwania, gromadzenia i wykorzystywania informacji objętych tajemnicą obrończą, o której mowa w art. 178 pkt 1 kpk, oraz tajemnicą zawodową radcy prawnego, o której mowa w art. 180 § 2 kpk.

4.1. KRRP wnosi o zbadanie zgodności art. 19 ust. 15f pkt 1 ustawy o policji, art. 9e ust. 16f pkt 1 ustawy o straży granicznej, art. 36d ust. 1f pkt 1 ustawy o kontroli skarbowej, art. 31 ust. 16f pkt 1 ustawy o żandarmerii wojskowej, art. 27 ust. 15h pkt 1 ustawy o ABW oraz AW, art. 31 ust. 14f pkt 1 ustawy o służbie kontrwywiadu wojskowego oraz wywiadu wojskowego, art. 17 ust. 15f pkt 1 ustawy o CBA – w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą – w zakresie w jakim dotyczą zasad gromadzenia, rejestrowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą, z art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

4.2. Wnioskodawca przekonuje, że przepisy dotyczące informacji, o których mowa w art. 178 pkt 1 kpk, objętych tajemnicą obrończą, są niezgodne ze wskazanymi wzorcami kontroli. Zdaniem KRRP zaskarżone regulacje „zrywają z prostymi, aczkolwiek bezwzględnymi zasadami ochrony informacji uzyskanych podczas prowadzenia działań operacyjno-rozpoznawczych wobec obrońcy. Na mocy zaskarżonych przepisów wyłącznie organ dokonujący owych czynności dokonuje oceny, czy zebrane informacje stanowią tajemnicę obrończą, co wymusza zastosowanie określonego trybu postępowania lub też nie. Dzieje się to bez jakiegokolwiek udziału osoby zainteresowanej, a nawet bez jej wiedzy, co wynika z charakteru czynności operacyjno-rozpoznawczych”. Dowodzi również, że przepisy „nie przewidują, aby obrońca w ogóle został powiadomiony o fakcie gromadzenia tego rodzaju informacji. (...) nie przewidują zakazu zapoznania się z informacjami, w posiadanie których wszedł organ dokonujący czynności operacyjnych”. W ocenie wnioskodawcy „brak jest również skutecznego mechanizmu, który uniemożliwiłby organowi faktyczne wykorzystanie chronionych tajemnicą obrończą informacji, które z istoty prawa do obrony powinny być niedostępne dla organów ścigania”. KRRP wskazuje także, że „stanowisko samego radcy prawnego nie ma znaczenia dla dokonanej oceny pozyskanego materiału. Swoisty i ugruntowany dotychczas standard w tym zakresie przewiduje art. 225 § 3 (...) [kpk], zgodnie z którym wystarczającym jest oświadczenie obrońcy dla przesądzenia o tym, że dokument obejmuje okoliczności związane wykonywaniem funkcji obrońcy”. Ponadto zakwestionowane przepisy „nie przewidują zakazu zapoznania się z informacjami, w posiadanie których wszedł organ dokonujący czynności operacyjnych”. Jak twierdzi wnioskodawca „efektywna obrona w postępowaniu karnym jest niemożliwa bez zachowania tajemnicy komunikowania się pomiędzy obrońcą a oskarżonym. Obrońca będąc pozbawiony możliwości uzyskania wiedzy o okolicznościach sprawy, nie jest w stanie udzielić efektywnej pomocy prawnej oskarżonemu, co w skrajnych sytuacjach, poprzez wadliwe skonstruowanie linii obrony, może doprowadzić do niesłusznego skazania”. Zdaniem KRRP „kontestowane regulacje ustawowe w żaden sposób nie chronią podmiotów, których informacje dotyczą, przed nieuprawnioną ingerencją ze strony państwa, w sferę ich prywatności i intymności, co uznać należy za sprzeczne z wartościami konstytucyjnymi”.

4.3. Odnosząc się do powyższych twierdzeń wnioskodawcy, Trybunał zauważa, że KRRP powiązała zarzuty niezgodności zakwestionowanych przepisów z prawem do obrony oraz prawem do poufności informacji w kontekście obowiązku zachowania tajemnicy obrończej i tajemnicy zawodowej radcy prawnego. Należy zatem przypomnieć dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa do zachowania tajemnicy zawodowej przedstawicieli zawodów zaufania publicznego.

4.4. W wyroku z 22 listopada 2004 r., (sprawa SK 64/03 (OTK ZU nr 10/A/2004, poz. 107) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że nie znalazł podstaw do zaakceptowania tezy o istnieniu konstytucyjnego prawa do zachowania tajemnicy zawodowej. Trybunał uznał, że „żaden z powołanych w skargach wzorców kontroli [tj. art. 2, art. 17, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1, art. 49, art. 51 ust. 2 Konstytucji] ani sam, ani w powiązaniu z innymi, nie zawiera normy, której treść nakazywałaby traktowanie obowiązku zachowania tajemnicy radcowskiej w kategoriach prawa konstytucyjnego przysługującego im z samego tytułu wykonywania zawodu radcy prawnego”. Trybunał stwierdził, m.in. że „na naruszenie wolności wskazanych w art. 49 i art. 51 ust. 2 Konstytucji – teoretycznie – mogliby powoływać się raczej klienci radców prawnych aniżeli sami radcowie. Obowiązek zachowania tajemnicy ustanowiono bowiem w interesie klientów, a nie radców. Nie jest on wyrazem uprzywilejowania grupy zawodowej, lecz właśnie obowiązkiem związanym z wykonywaniem zawodu”. Trybunał Konstytucyjny wyraził również przekonanie, że „jedynym przepisem Konstytucji, na którym można oprzeć bezwzględny nakaz zachowania tajemnicy zawodowej przez przedstawiciela zawodu prawniczego, jest art. 42 ust. 2, przewidujący prawo do obrony. Z przepisu tego niewątpliwie wynika konstytucyjne prawo każdej osoby, przeciwko której prowadzone jest postępowanie karne, do nieskrępowanego kontaktu z obrońcą. To prawo, jak podkreślił Prokurator Generalny, jest zagwarantowane przez kodeks postępowania karnego w sposób niepodważalny. Trybunał zwraca jednak uwagę, że nawet z art. 42 ust. 2 Konstytucji trudno byłoby wyprowadzić konstytucyjne prawo adwokatów do poszanowania tajemnicy obrończej; przepis statuuje bowiem prawo podejrzanego i oskarżonego, czyli osób korzystających z pomocy prawnej”. W wyroku z 30 lipca 2014 r. (sprawa K 23/11, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 80) Trybunał przypominał dodatkowo, że „ochrona tajemnicy zawodowej, jak i ściśle związane z nią zakazy dowodowe w postępowaniu karnym nie są wartościami autotelicznymi. Jakkolwiek zachowanie poufności przez podmioty wykonujące zawody zaufania publicznego musi być zawsze widziane jako integralna wartość demokratycznego państwa prawa, to jednak podstawową ich funkcją jest ochrona wolności i praw konstytucyjnych jednostek przekazujących w dyskrecji pewne informacje na swój temat osobom wykonującym zawody zaufania publicznego (por. wyrok TK z 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05, cz. III, pkt 7). Ochrona tajemnicy zawodowej powinna być zatem każdorazowo widziana jako przejaw ochrony wolności i praw jednostki, zwłaszcza jej prywatności (art. 47), autonomii informacyjnej (art. 51 ust. 1), prawa do obrony (art. 42 ust. 2), prawa do sądu (art. 45 ust. 1), wolności sumienia i wyznania (art. 53) czy wolności pozyskiwania informacji, w tym wolności prasy (art. 54 ust. 1 Konstytucji). Z tego powodu Trybunał podkreślał – odnosząc się do tajemnicy radcy prawnego – że prawo do prywatności i poufności informacji przysługuje nie radcom prawnym, ale ich klientom; natomiast na radcach prawnych spoczywa obowiązek respektowania tego prawa. Stąd wisko to zachowuje aktualność w odniesieniu do pozostałych tajemnic zawodowych”. Trybunał zaznaczył również, że „ochronie prawnej ma podlegać poufność informacji nie tyle ze względu na osobę depozytariusza tajemnicy, ile raczej z uwagi na charakter przekazywanej informacji”.

4.5. Mając powyższe na uwadze, Trybunał stwierdza, że kwestionowanie wskazanych przez wnioskodawcę przepisów, w zakresie, w jakim dotyczą informacji objętych tajemnicą

obrońcą oraz tajemnicą zawodową z punktu widzenia art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji, leży poza zakresem działania wnioskodawcy. Określony przez wnioskodawcę sposób naruszenia praw konstytucyjnych przez zaskarżone regulacje dotyczy bowiem bezpośrednio praw obywateli korzystających z pomocy prawnej świadczonej przez radców prawnych, nie zaś samych radców prawnych. Trybunał uznaje zatem, że przywołanie w rozpatrywanej sprawie art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji jako wzorców kontroli zmierza do realizacji celów ogólnospołecznych – tj. ochrony osób korzystających z pomocy radcy prawnego przez zagwarantowanie im prawa do obrony w postępowaniu karnym oraz ochronę przed pozyskiwaniem, gromadzeniem i udostępnianiem innych informacji na ich temat niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Jak twierdzi bowiem wnioskodawca „obrońca będąc pozbawiony możliwości uzyskania wiedzy o okolicznościach sprawy, nie jest w stanie udzielić efektywnej pomocy prawnej oskarżonemu, co w skrajnych sytuacjach, poprzez wadliwe skonstruowanie linii obrony, może doprowadzić do niesłusznego skazania”, a także „kontestowane regulacje ustawowe w żaden sposób nie chronią podmiotów, których informacje dotyczą, przed nieuprawnioną ingerencją ze strony państwa, w sferę ich prywatności i intymności”.

4.6. Ponadto Trybunał zwraca uwagę, że art. 51 ust. 2 Konstytucji jest skierowany do organów władzy publicznej, które nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Samorząd zawodowy na mocy postanowień ustaw może mieć kompetencje do wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej. Jednakże takie kompetencje nie wyznaczają zakresu działania organów samorządu w rozumieniu przepisów odnoszących się do legitymacji do występowania z wnioskami przed Trybunałem Konstytucyjnym. Trybunał podkreśla raz jeszcze, że uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem obejmuje takie sprawy, które odnoszą się do interesów członków korporacji związanych z wykonywaniem zawodu. Natomiast zadania publiczne wykonywane przez organy samorządu radcowskiego są im przyznane ze względu na interes publiczny i nie mieszczą się w ich zakresie działania w rozumieniu art. 191 ust. 2 Konstytucji.

4.7. Wyznaczony przez KRRP zakres zaskarżenia przesądza zatem o tym, że wnioskodawca wykracza poza zakres legitymacji wnioskowej przyznanej organizacji zawodowej (art. 191 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 191 ust. 2 Konstytucji).

4.8. Okoliczności te stanowią podstawę odmowy nadania dalszego biegu wnioskowi ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

5. Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdza, że przywołana we wniosku argumentacja świadczy o tym, że KRRP domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją zaniechania prawodawczego. Wnioskodawca przekonuje bowiem m.in., że zakwestionowane regulacje, dotyczące informacji objętych tajemnicą obrońcą, nie przewidują: „aby obrońca został powiadomiony o fakcie gromadzenia tego rodzaju informacji”, „zakazu zapoznania się z informacjami w posiadanie których wszedł organ dokonujący czynności operacyjnych”, „możliwości wniesienia zażalenia na decyzję dotyczącą charakteru pozyskanej wiedzy”.

5.1. Tak sformułowane zarzuty nie mogą być zatem rozpatrywane przez Trybunał z uwagi na brak kognicji w tym zakresie. Należy bowiem pamiętać, że Trybunał Konstytucyjny pełni rolę jedynie „ustawodawcy negatywnego”, który eliminuje z systemu prawnego normy naruszające Konstytucję. Nie ma natomiast kompetencji do stanowienia norm, a taki

charakter miałyby orzekanie w sprawie zaniechań ustawodawczych (por. wyrok TK z 2 lipca 2002 r., U 7/01, OTK ZU nr 4/A/2002, poz. 48).

5.2. Okoliczność ta stanowi podstawę odmowy nadania dalszego biegu wnioskowi ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

6. Ponadto KRRP wnosi również o zbadanie zgodności art. 19 ust. 15f pkt 2 ustawy o policji, art. 9e ust. 16f pkt 2 ustawy o straży granicznej, art. 36d ust. 1f pkt 2 ustawy o kontroli skarbowej, art. 31 ust. 16f pkt 2 ustawy o żandarmerii wojskowej, art. 27 ust. 15h pkt 2 ustawy o ABW oraz AW, art. 31 ust. 14f pkt 2 ustawy o służbie kontrwywiadu wojskowego oraz wywiadu wojskowego, art. 17 ust. 15f pkt 2 ustawy o CBA, w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, zakresie, w jakim dotyczą zasad gromadzenia, rejestrowania i niszczenia informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową, z art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

6.1. Wnioskodawca dowodzi, że przepisy dotyczące informacji, o których mowa w art. 180 § 2 kpk, objętych tajemnicą zawodową, są niezgodne z art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Wnioskodawca przekonuje, że „powiernik tajemnicy zawodowej nie posiada jednak jakiegokolwiek wpływu na ocenę i weryfikację charakteru pozyskiwanych informacji, a dodatkowo nawet nie wie, że informacje zostały uzyskane. (...) jest wyeliminowany z uczestnictwa w postępowaniu obejmującym badanie sposobu oraz celu wykorzystania pozyskanych informacji”. Ponadto zdaniem wnioskodawcy „rozstrzygnięcie sądu o charakterze następczym (...) podlega zaskarżeniu wyłącznie wtedy, gdy jest negatywne. Legitymacja zażalenkowa przysługuje jednak wyłącznie organowi procesowemu, a nie radcy prawnemu bądź oskarżonemu. Natomiast pozytywna decyzja sądu o wykorzystaniu informacji objętych tajemnicą zawodową nie podlega zaskarżeniu na żadnym etapie postępowania”. Twierdzi także, że w zaskarżonych przepisach brak jest „możliwości złożenia zażalenia przez osobę zobowiązaną do zachowania tajemnicy zawodowej (a więc i radcę prawnego), na postanowienie sądu o wykorzystaniu w postępowaniu karnym materiałów objętych tą tajemnicą”. Wskazuje również, że „konstrukcja przepisu zobowiązuje i uprawnia jednocześnie funkcjonariuszy Policji i odpowiednio innych uprawnionych służb oraz formacji do dokonywania wstępnej selekcji materiałów, uzyskanych w toku kontroli operacyjnej – w zasadzie – dyskrecjonalnego decydowania o udostępnieniu ich prokuratorowi, a pośrednio sądowi, w trybie art. 19 ust. 15g ustawy o Policji. Mając na względzie wprowadzoną na mocy ustawy nowelizującej nieefektywną formułę sądowej kontroli czynności operacyjno-rozpoznawczych, należy jednoznacznie stwierdzić, że rozwiązanie proponowane w art. 19 ust. 15f projektu i w odpowiednich przepisach pozostałych ustaw instytucjonalnych czyni tę kontrolę wręcz iluzoryczną”.

6.2. Odnosząc się do powyższych zarzutów, Trybunał stwierdza, że również kwestionowanie wskazanych przez wnioskodawcę przepisów, w zakresie, w jakim dotyczą informacji objętych tajemnicą zawodową z punktu widzenia art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji, leży poza zakresem działania wnioskodawcy. Zarówno argumentacja, jak i wskazanie art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji jako wzorców kontroli przesadzają bowiem o tym, że wnioskodawca zmierza do realizacji celów ogólnospołecznych – tj. ochrony osób korzystających z pomocy radców prawnych, nie zaś radców prawnych, przez zagwarantowanie im prawa do obrony w postępowaniu karnym oraz ochronę przed pozyskiwaniem, gromadzeniem i udostępnianiem innych informacji na ich temat niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. W tym miejscu trzeba również przypomnieć, że skoro art. 51 ust. 2 Konstytucji skierowany jest do organów władzy pu-

blicznej, to tym samym KRRP nie może w ramach swoich kompetencji powoływać tego przepisu Konstytucji jako wzorca kontroli.

6.3. W konsekwencji Trybunał uznaje, że wyznaczony przez wnioskodawcę zakres zażalenia, świadczy o tym, że KRRP wykracza poza zakres legitymacji wnioskowej przyznanej organizacji zawodowej (art. 191 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 191 ust. 2 Konstytucji).

6.4. Okoliczność powyższa stanowi podstawę odmowy nadania dalszego biegu wnioskowi ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

7. Ponadto w ocenie Trybunału sformułowane pod adresem zakwestionowanych przepisów zarzuty dotyczą zaniechania ustawodawczego. Jak bowiem przekonuje wnioskodawca: „powiernik tajemnicy zawodowej nie posiada (...) jakiegokolwiek wpływu na ocenę i weryfikację charakteru pozyskiwanych”, „legitymacja zażaleniowa przysługuje (...) wyłącznie organowi procesowemu, a nie radcy prawnemu bądź oskarżonemu”, „brak [jest] instytucjonalnych gwarancji realnej kontroli nad zakresem ingerencji i sposobem wykorzystania tak pozyskanych informacji”.

Tak przedstawione zarzuty nie mogą być zatem rozpatrywane przez Trybunał z uwagi na brak kognicji w tym zakresie. Okoliczność powyższa stanowi podstawę odmowy nadania dalszego biegu ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK).

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.